

Дорогі українці!

Де б ви не проживали: на етнічній землі чи далеко за її межами, світло Віфлеємської зорі нагадує вам про правічні цінності рідного народу – віру, добро й любов до ближнього. Вітаємо всіх, хто в родині, у школі, в концертному залі чи на майдані оберігає українське слово, візерунок, пам'ятник, колядку, релігійну традицію й передає їх нащадкам.

Різдво Христове поклало початок оновлення світу й нового благодатного спілкування з Богом, воно дало нам «утішення вічне та добру надію в благодаті». В це велике свято любові й миру бажаємо вам міцного здоров'я, натхнення, нездоланності в українському поступі.

СЛАВЕТНІ ІМЕНА

7 грудня минає 100 років від дня народження художника Вадима Доброліжа

Шляхетна – таке враження лишилося у всіх, хто зустрічав пані Валентину в Ніжині в липні 1997 року. Тоді вона вперше приїхала на батьківщину свого покійного чоловіка Вадима Доброліжа. Удова – як підписалася в книзі відгуків і альбомі «Вадим Доброліж», виданому 1985 року в канадському Едмонтоні, де родина опинилася наприкінці 40-х років. Саме з цього видання й розпочалося повернення художника в Україну: в Ніжин, де він народився 1913 року, та в Київ, де зростав як митець.

Після закінчення однієї з київських шкіл 1931 року Вадим став студентом художнього інституту. Пейзажне малярство та портретистику вивчав у професора Федора Кричевського і був його улюбленим учнем, а декоративне малярство, зокрема сценічно-театральне, – у професора Миколи Струнникова. Зі станковою графікою та книжковим оформленням познайомився в майстерні С.Налепинської-Бойчук.

Отримані тут знання знадобилися нашому землякові на нелегких життєвих і творчих шляхах: на Київській кіностудії, де він оформлював фільми під керівництвом Олександра Довженка; в післявоєнному німецькому Ганновері. Очолюючи образотворчу студію, він бере участь у численних виставках у таборі

британської зони, оформляє вистави таборового українського театру. Упродовж 1945-1948 років написав два десятки портретів, три ікони для таборової церкви та низку пейзажів і натюрмортів. Одночасно брав участь у створенні видавництва «Заграва», для якого виконав чимало графічних робіт.

Останній етап творчості митця пов'язаний із Канадою. Саме тоді Українська православна громада шукала маляра-монументаліста для церкви Рівноапостольного великого князя Володимира. «Наш митець уклав творче нововведення не тільки в церковну поліхромію, але й у різьбу

іконостасів, посідаючи винятково пластичне відчуття й розуміння, – пише Іван Кейван у вступній статті до альбому. – Митець достосовував різьбу іконостасів у дереві до стилю даних церков, тобто до їх внутрішньої архітектури, проте завжди тримався українських традицій у загальній конструкції та орнаментиці, виконаній із майстерністю».

Яскраво виявив себе Доброліж і як митець-декоратор: знадобився досвід співпраці з Олександром Довженком. Художник оформив постановки опер та оперет, виготовив костюми та декорації до вистави «Лис Микита», створював декорації до українських національних ювілеїв, річниць та інших свят в Едмонтоні. Він помер 1973 року.

Навесні 1999 року пані Валентина разом із дочкою, зятем та онукою привезла на батьківщину покійного чоловіка декілька живописних робіт, фоторепродукцій церковних розписів, різьби та іконопису. Цей дар збагатив фонди Музею культурної спадщини в Києві та Ніжинського краєзнавчого музею імені Івана Спаського. Спадщина Вадима Доброліжа переконує нас у тому, що українець, де б не опинився, завжди творить красу. Переконайтеся в цьому самі, переглянувши віртуальну виставку на сторінці Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою університетського сайту.

«Дніпр широкий» над Балтикою...

Посольство України в Естонській Республіці спільно з місцевими українськими громадськими організаціями за сприяння мері м. Таллінн веде роботу з установлення в одному з центральних місць міста пам'ятника видатному українському поетові, художнику й демократу, символу народу України – Тарасу Григоровичу Шевченку.

Кобзар перебував у м. Таллінн (тоді м. Ревель) восени 1842 року і в той час працював над поемою «Гамалія». В листі від 18 листопада 1842 року до свого товариша П.М.Корольова, копія якого була надіслана Посольству Національним музеєм Тараса Шевченка в Києві, сам поет описує це так: «Пливучи в Стокгольм я скомпонував Гамалія – невелику поему. І так захворів, що ... привезли мене в Ревель, там трошки відійшов ...»

Пам'ятник буде виготовлений на благодійні пожертви українських та естонських громадян і відкритий, як очікується, 2014 року під час святкування 200-річчя з дня народження Т.Г.Шевченка. Створено спеціальний Фонд «Тарас Шевченко» з відповідною реєстрацією в Естонській Республіці для збору добровільних пожертв на спорудження пам'ятника Т.Г.Шевченку в м. Таллінн. Члени правління Фонду — представники української громади Естонії Володимир Лейбюк, Віра Коник, Володимир Паламар, Ксенія Мамутова, Анатолій Лютюк. Кошти на спорудження пам'ятника Т.Шевченку в м. Таллінн, раніше зібрані на рахунок відомого громадського діяча, колишнього Міністра внутрішніх справ Естонії Лагле Парек були передані на вказаний вище розрахунковий рахунок Фонду.

Вже вдруге в Естонії відбувся Міжнародний конкурс української мови та літератури імені Тараса Шевченка. В День державного прапора України другий секретар Посольства України в Естонській Республіці Людмила Андрієнко вручила диплом II ступеня випускниці українського класу Талліннської Мустийєської гімназії Людмилі Ступаковій.

Конкурс проводиться в Україні і в усіх країнах, де проживають етнічні українці, з метою вшанування творчої спадщини Тараса Григоровича Шевченка,

виявлення творчо обдарованої молоді, розвитку її потенціалу, виховання в молодого покоління поваги до мови і традицій свого народу, підвищення рівня мовної освіти. Школярі віком від 10 років і студентська молодь пишуть творчі есе на теми, пов'язані з класичними та сучасними українськими літературними образами й героями.

«Цього року завдання для гімназистів було досить складним: порівняти погляди Тараса Шевченка, який жив і творив у XIX столітті, з модерном і його постулатами, – розповідає переможниця Людмила Ступакова. – Я дуже рада, що в мене вийшло!»

Український клас, в якому вчилася Ступакова, функціонує з 2011 року. Він єдиний в Таллінні клас факультативного вивчення української мови. Уроки мають комбінований характер: це курс української мови, літератури й історії. Окрім того, автор цих рядків веде український кіноклуб, де старші учні знайомляться з новинками української кіноіндустрії. Наразі, три групи налічують 24 учні, які вчатьсся двічі на тиждень. Курс спрямований на вивчення української мови дітьми представників української діаспори, знайомство з культурою свого народу.

Завдяки нашому класу підписаний Договір про співпрацю між гімназією та Скадинавською гімназією м. Києва, 2013 року відбулися перші навчальні обміни.

Навчання оплачуються державним бюджетом Естонії в межах підтримки національних меншин. Для заснування такого класу вистачило бажання 10 батьків, що дозволило подати заявку до Департаменту освіти м. Таллінн.

У День незалежності України біля Шевченкового дубу в Таллінні на Морському бульварі відбулося урочисте покладання квітів до Шевченкового каменя. Окрім представників Посольства до урочистостей приєдналися активісти української діаспори в Естонії: Мирослава Бучко, Любов Лаур, Володимир Лейбюк,

Анатолій Лютюк, Бореслав Кулик, Ольга Горянська, Лілія Чикальська. Всі вони відзначили важливу роль саме Тараса Шевченка в незалежності України та висловили сподівання, що розпочатий збір пожертв на пам'ятник Кобзарю завершиться урочистим відкриттям до ювілею поета.

Окремо треба відзначити несподіваний, але приємний візит колишнього Посла України в Естонії Миколи Макаревича з дружиною та онуком, завдяки якому був встановлений в Таллінні пам'ятний знак.

Завершилися урочистості загальним співом – над Таллінном пролунав «Реве та стогне Дніпр широкий...».

Валентина АФНАСЬЄВА,
секретар Асоціації українських організацій
в Естонії

Чи потрібен «Садок вишневий» постмодерну?

Для України Тарас Шевченко був художником і пророком. Його ідеї і творче надбання перебувають поза часом, вони безсмертні! Шевченко високо підняв поетичне світло, стало видно по всій країні, куди кожен мусить простувати. Він володів чудовим даром, завдяки якому міг не просто талановито оповідати й малювати, але й пронизувати читача словом, як променем. Шевченко повністю віддавався Батьківщині, його слово стало новою силою народності, яка утвердила на всі віки українську суть. Думи народу, його сподівання й прагнення були для Шевченка тим джерелом, яке підтримувало в ньому полум'яний вогонь, що не згасає у його душі від юних років аж до останніх хвилин тяжкого життя.

Перші відомості про церкву та Христа Тарас Шевченко отримав від релігійного тата. Те, що він сприймав у дитинстві, глибоко запало в його душу. У зрілому віці Тарас Шевченко виявив особливий сентимент до Старого Завіту. У вірші «Мені тринадцятий минало» Шевченко згадує своє нелегке життя в минулому. Але Бог постає в цьому вірші вже недобрим чи навіть якоюсь злою постаттю, що не допомагає злидненним людям, а лише спостерігає за нашими нещастями. Такої думки фактично дійшов і сучасний, модерний, європейський світ: все в руках людей, Бога немає, ми самі маємо

вирішувати свої проблеми з фінансовою кризою, соціальними негараздами, безробіттям тощо. Та чи це правда, що Бога немає? Шевченко сумнівався, так само сумніваємося й ми зараз – вже у XXI столітті.

Усі головні закони сьогоденного життя ґрунтуються на ідеології Тараса Шевченка. Протягом тривалого часу найважливішими в його творчості вважали патріотичні мотиви. Я вважаю, що й зараз для України важливо зберегти й передати усім поколінням далі патріотичне життя, тому що це важливо – знати, хто ти є і якою повинна бути твоя Батьківщина, яку треба любити. Модерність – це час національних держав, постмодерність, в якій ми живемо зараз, – то час наддержавних зусиль, наприклад Європейського Союзу, в якому живу я, як громадянка Естонської Республіки. Чи варто любити свою Батьківщину так як писав Шевченко? Треба, навіть ще сильніше, бо наразі в мультикультурному світі кордони націй та народів стираються, забуваються національні коріння, міфи, звичаї та пісні. Проте саме без національного коріння немає живої та унікальної людини, немає самого людства. Тобто патріотичність Шевченка – це модерність, це життя, це сучасність.

Шевченко думав про найінтимніше, про таємниці людського буття – наскільки людина володіє своєю волею.

Його мрія – це незалежна Україна і спокій у кожній хаті та родині. Про таке життя сьогодні піклуються усі сім'ї, вони завжди намагаються жити великою родиною, де шанують взаєморозуміння. Саме таке життя Шевченко описує у творі «Садок вишневий коло хати».

Чи потрібна в модерному чи постмодерному світі родина, її інтимні відносини та тихе, родинне щастя? А чи можлива людина без світу почуттів та переживань? Без дітей та батьків? Нібито штучне запліднення чи напівлегальні досліді з клонування доводять, що майбутнє людства зможе жити в пробіріці, але світ навколо доводить інше. Чим більше штучного навкруги, тим більше ми починаємо цінувати прості людські радощі: бути коханими та кохати, любити своїх близьких...

Шевченко писав про істинну природу людини, що прагне щастя, що шукає себе у світі, кохає та любить. Всі ці прагнення актуальні в модерно-постмодерній дійсності, живі та продовжують розвиватися вже у творах сучасних авторів. Шевченко продовжує ставити питання, а ми все шукаємо відповіді.

Людмила СТУПАКОВА,
випускниця Талліннської
Мустьїєської гімназії

Українське

через Естонію

В українській недільній школі «Надія» Асоціації українських організацій в Естонії навчальний рік почався в жовтні. Дітей привітали радник Посольства України в Естонській Республіці Володимир Решетняк та другий секретар Посольства України в Естонії Людмила Андрієнко. Гості подарували школі книгу найвідомішого українського сатирика Остапа Вишні, щоб весь рік проминув у доброму гуморі. Вже 14 рік поспіль діти від 3 до 18 років опановують тут ази української мови, літератури та історії, вчать вірші, співають народні та авторські пісні рідною мовою, знайомляться з традиційним українським прикладним мистецтвом. Керівництво та вчителі школи «Надія» особливо дякують Міністерству освіти й науки Естонської Республіки і Фонду інтеграції та міграції «Наші люди» за багаторічну підтримку.

Три роки в Мустийєській гімназії Таллінна працює єдиний у столиці Естонії клас вивчення української мови, де діти знайомляться з українською мовою, культурою та історією. Навчальний рік почався тут Днем української культури. Вчителі та гості брали участь у захоплюючих та незабутніх заходах: майстер-клас із виготовлення українських ляльок-мотанок провела Оксана Мамутова; любителі листівок у техніці квілінгу в українському стилі гуртувалися навколо Алли Інно-Якименко. Всі милувалися учнівськими витворами українського прикладного мистецтва, відеопрезентацією України, підготовлену дванадцятикласниками, фотовиставкою «Українці в Естонії» молодого фотографа Олени Ковпак за сприяння Посольства України в Естонській Республіці та Спілки української молоді в Естонії, українськими мультфільмами та телепередачами про українців в Естонії.

День української культури завершився прекрасним концертом, у якому взяли участь ансамбль «Грація», хореографічний ансамбль «Колор», учні Валгаської української суботньої школи «Калина» і Талліннської української недільної школи «Надія», бандуристка Алла Інно-Якименко, а також учні та вчителі Талліннської Мустийєської гімназії. Почесними гостями концерту були віце-мер Таллінна Михайло Килварт, старійшина Хааберсті Марек

Юргенсон, другий секретар Посольства України в Естонії Людмила Андрієнко, член опікунської ради гімназії та Президент Асоціації українських організацій в Естонії Володимир Паламар, а також українські реєстрові козаки Естонії.

Польщу

Міжнародна науково-практична конференція «Інтелектуальний внесок поляків у науку й культуру Чернігівщини: історія й сучасність», яку організували Ніжинська культурно-просвітницька спілка громадян польського походження «Астер»,

очолювана заслуженим працівником культури Польщі Феліксою Белінською, і Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, співпала з орієнтацією України на євроінтеграцію. Цю її особливість виділив у вітальному слові ректор Гоголевого вищу доктор політичних наук професор Олександр Бойко. Він також відзначив, що науковці нашого міста ще десять років тому почати досліджувати європейські вартості й публікувати їх у збірниках «Поляки в Ніжині».

Одним із активних дослідників є доктор філологічних наук професор Гоголевого вишу Григорій Самойленко. Він вивчив основні етапи розвитку польсько-українських культурних контактів у Ніжині, починаючи з XVII століття. Магдебурзьке право, надане місту польським королем Сізігмундом III, приєднало його до Ліги європейських міст. Європейську культуру сповідували й прищеплювали студентам викладачі польського походження Казимір Шаполинський, Вітольд Новодворський, Вітольд Клінгер, інспектор Пилип Морачевський, лікарі Микола і Федір Галицькі. З докладними розвідками про їхній життєвий шлях і наукові надбання виступили доценти університету Валентина

Пугач, Петро Моцяка, Ольга Ростовська, Максим Потапенко, науковий співробітник Ніжинського краєзнавчого музею імені Івана Спаського Віктор Ємельянов.

Європейськими політико-культурними цінностями переймалися українські гетьмани в XVII столітті, стверджує кандидат історичних наук Ольга Ростовська. Їх приваблював польський конституціоналізм, автономність, розвиток приватної власності в інтересах держави. Вони орієнтувалися на захід через польське вікно.

Польська громада активно підтримала 1917-го року Українську Народну Республіку.

На цьому наголосив кандидат історичних наук Максим Потапенко. На його думку, ми можемо вже починати узагальнювати опубліковане в п'яти наукових збірниках про польську присутність на Лівобережній Україні заради гуманізації майбутнього.

Це намагання підтримав голова районної ради Олег Бузун, який разом із автентичним співочим гуртом «Родина» торік побував на фестивалі української культури в Польщі. В конференції взяв участь заступник міського голови кандидат педагогічних наук Олег Баранков, представники польської й української преси, Генеральний Консул Республіки Польща в Києві Рафал Вольскі.

Словенію

Посилання на українські казки в новелі «Квасоля в небі» прочитала словенською мовою Сузанна Тратник під час зустрічі зі студентами й викладачами Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя. Вона виступає в різноманітних філологічних іпостасях: як перекладач, публіцист, прозаїк і соціолог. Її роман «Моє ім'я – Даміан» перекладений чеською, німецькою та сербською мовами і задекларував тему гендерних та соціальних проблем, що становить тематичне коло зацікавлень авторки.

Андрей Скубич жанр своїх ушанованих преміями романів «Гіркий мед», «Попкорн», «Наскільки ти моя?» визначає як соціальний сюрреалізм. У Люблінському університеті він студіював англійську та словенську філологію і тому перекладає на словенську мову Джеймса Джойса, Семюела Бекетта, Гертруду Стайн, Ірвіна Велша.

Станка Храстель – володарка титулу

ВІКНО В ЄВРОПУ

«Найкращий молодий поет», але вже має відзнаку і за перший роман, який відображає болучі проблеми її покоління.

Бране Мозетіч – автор півтора десятка поетичних збірок, двох романів, збірки оповідань і багатьох франкомовних перекладів, виступає популяризатором словенської літератури. Адже його рідною мовою сьогодні у світі спілкуються не більше двох мільйонів людей. Очолювана ним громадська організація надає інформаційну й фінансову підтримку учасникам літературного процесу.

Словенські літератори пропагують рідну культуру через переклади, участь у різноманітних фестивалях в Європі і в Америці. Для цього вони блискуче володіють іноземними мовами й тому сприйняли за норму повідомлення в музеї історії двохсотлітнього вишу про те, що в часи навчання тут Гоголя з класу в клас переводили тільки після складання екзаменів із російської, німецької, французької мов та латини.

Саме як інтелектуальна батьківщина Миколи Гоголя привабив наших гостей Ніжин. Вони уважно вслухалися в тишу давніх пенатів, роздивлялися експонати, яких торкалася рука видатного митця, портрети, написані його однокашниками. А чи знають у Словенії українську літературу, запитували ми в них? І чули у відповідь про переклади на словенську Юрія Андруховича, Оксани Забужко, Маріанни Кияновської, які наближують нас до європейських цінностей.

Серед таких треба назвати і молодого науковця Київського національного університету імені Тараса Шевченка Дмитра Чистяка. Разом із деканом філологічного факультету Гоголевого вишу доцентом Олександром Забарним він виступив модератором зустрічі й перекладачем. Поет активно перекладає на українську мову кращі зразки поезії й прози англійської,

бельгійської, канадської, марокканської, польської, російської, словенської, французької, швейцарської літератур і має за це відзнаки зарубіжних країн. Переклав також (у співавторстві) французькою мовою поетичні твори Олексія Довгого, Анни Багряної, вибрані пісні «Моя стежина» Андрія Малишка, антологію української поезії «Сонячні кларнети».

Це було перше і цікаве для нас знайомство з європейськими інтелектуалами, кожен з яких може виступити з цікавою лекцією. Таке резюме зробив ніжинський поет і перекладач Олександр Гадзінський.

...і світову літературу

Газета «Вести» надрукувала минулорічні результати складання тестів у регіонах. Вони відбивають стан і якість освіти з річних предметів в областях України. Журналіст вибрав оригінальну таблицю, яка показує три перших і три останніх місця, які зайняли учні тих чи інших областей. Чернігівщину згадали один раз, але як? Наші школярі показали найкращі знання в Україні з курсу світової літератури, на другому місці – м. Київ, а на третьому Львівської області, які, як унаочнюють видрукувані показники, є беззаперечними лідерами майже з усіх предметів.

Ми звернулись до Павла Володимировича Михеда, доктора філологічних наук, професора, який більше 30 років викладав зарубіжну літературу в Ніжинському університеті імені Миколи Гоголя, і попросили прокоментувати цю подію.

Зрозуміло, що в педагогічній сфері результати можна побачити через роки, тут урожай навіть не восени збирають. Я радію цьому успіху, хоч, зізнаюсь, не знаю, чи його помітили і чи став він предметом гордості освітян області. Я причетний до цієї справи,

оскільки очолював кафедру світової літератури майже 15 років, і саме наш вихованці сьогодні «правлять бал» у викладанні цієї дисципліни, бо вони складають основу викладачів світової літератури. І я, і дружина, професор Тетяна Василівна

Михед, разом віддали цій справі майже 70 років. Погодьтеся, не мало. Звичайно, це й праця Олени Володимирівни Плаушевської, і Юлії Василівни Якубіної, і молодшої генерації викладачів. Велику роль відіграв у підготовці спеціалістів не тільки Ніжинський університет, а й Інститут удосконалення вчителів, і я особливо відзначаю профільних викладачів – Тетяну Павлівну Чередник і Тетяну Павлівну Матюшкіну. Інститут активно перепрофілював фахівців, і в 90-ті ми з Тетяною Василівною читали там курси історії зарубіжної літератури. Звичайно, за цим успіхом стоять і викладачі російської літератури, яка нині входить як окремий компонент у курс світової літератури.

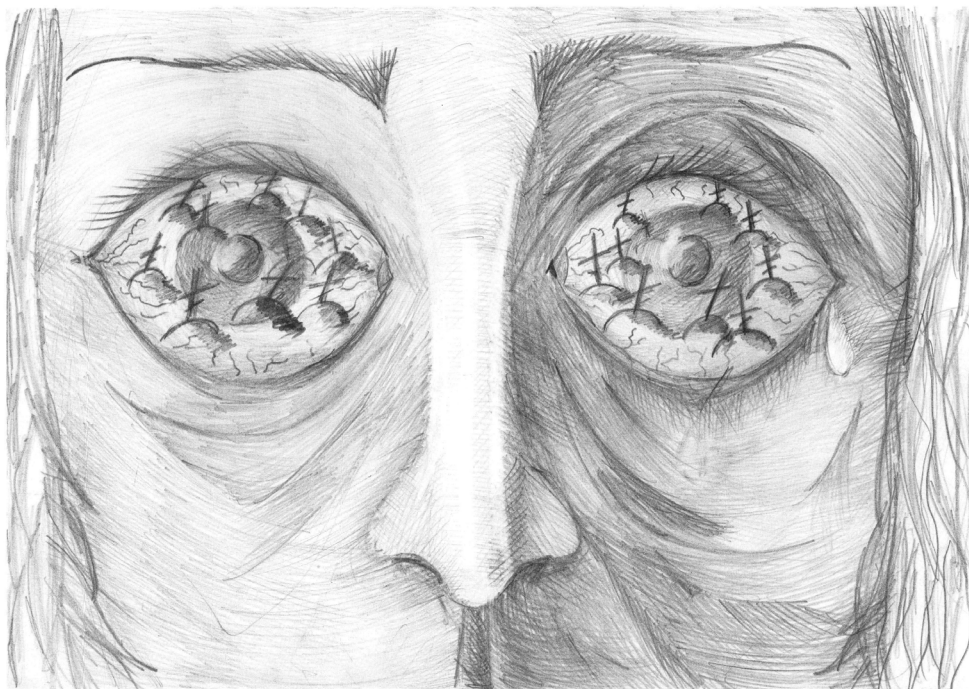
Історія викладання налічує трохи більше двадцяти років, бо цей предмет був введений в перші роки незалежності України. І це був дуже непростий момент у професійній і навіть особистій долі вчителів російської літератури. Коли з'явилася перша програма курсу, кафедра разом з Інститутом удосконалення вчителів провела серію семінарів у Чернігові, Ніжині, Мені, Прилуках. І пригадую, що перші семінари переростали майже в мітинги. Вчителів російської літератури, а саме їм випала доля освоювати разом із учнями новий предмет, можна зрозуміти: вони вчилися одній спеціальності, а повинні були освоювати іншу. А це десятки нових творів, нові методичні підходи, відсутність адекватних художніх перекладів. Ще вчора вони були прекрасними фахівцями, а їх умить зробили аматорами. Це навіть психологічно складний бар'єр. Друге – це мова. Змінити робочу мову – справа, яка вимагає чималих зусиль, навіть якщо побутова українська, а якщо ні? Треба було вчити мову. Ще вчора ти заходив у клас з великим мовним арсеналом, а тут маєш спробою підбирати слова, вводити і засвоювати нові терміни, робити їх «своїми». Вчителі пережили цю драматичну ситуацію в професії. Бо ж нікому не пожалієшся. Ти ж філолог, маєш оволодіти. Цим питанням саме на семінарах було приділено багато уваги. І треба сказати добре слово про вчителів російської мови й літератури, які за короткий час оволоділи новими знаннями, новими ресурсами літературної освіти й досягли такого високого результату. До слова, коли я зараз зустрічаюся з колишніми студентами, то чую, як вони впевнено володіють мовою. Це наша вчительська гвардія, вони мають широкий погляд на світ, прекрасну філологічну підготовку, і досягнуті вже їх учнями результати наочно демонструють цей високий рівень. Я щиро вітаю їх із цим великим успіхом.

НАЦІОНАЛЬНА ПАМ'ЯТЬ

Вивчення причин і наслідків Голодомору для студентів Ніжинського училища культури й мистецтв імені Марії Заньковецької стало актуальним наприкінці 80-х. Саме тоді гурток «Пошук», який заснував учитель історії Василь Швець, почав збирати матеріали й записи очевидців про той трагічний період, про який вони знали лише з уроків історії. Зібраний великий матеріал і серйозне ставлення до науково-дослідницької роботи стали підґрунтям видання книги «Український голодомор: факти, наслідки, дослідження» і запорукою перемоги на першому й п'ятому українсько-канадських конкурсах проектів на тему Голодомору у 2007 та 2008 роках, започаткованому фундацією добродійних громадських ініціатив «Україна-діаспора».

Автори робіт належать до різних профільних груп гуртка: пошукової, дослідницької, творчої й аналітичної і різних вікових категорій від 15 до 17 років. 2009 року видали альбом «Плачуть душі» із графічними, живописними та декоративно-ужитковими творами, які передають оповідальні сюжети про український Голодомор.

Міронова О. Відчай (папір, олівець)
Mironova O. Despondency (paper, pencil)

Передсмертна сповідь баби Варки

На роботу я ходжу рано, люблю подихати свіжим прохолодним повітрям. Ось і сьогодні вийшов о сьомій. Настрій піднесений. Нарешті закінчив упорядковувати книгу спогадів очевидців про Голодомор. Втопився душею і тілом, сили виснажились від цих смертей.

Кабінет історії знаходиться у високій монастирській будівлі ще XVIII століття. Тільки відчинив двері, важкі, добротні, як переді мною впали туго скручені у трубочку аркуші. Йокнуло моє учительське серце, відчув – не буде мені спокою. Розгорнув, вони повідали про страшний випадок. Ось цей лист (без змін і правок).

Спокусила я на Вашу обіцянку поставити найвищу оцінку студенту, який принесе спогади свідків про голодомор 1932-1933рр. Та й ставили Ви їх щедро. То ж по приїзді додому, ходила по селу, розпитувала. Зайшла і до баби Варки (ім'я змінила), запитала, що вона пам'ятає. У відповідь почула: «Стара вже, забулось». Вона і справді була старою, висохлою. Ні, то й ні, подумала, та й пішла собі.

Наступної неділі додому не їздила, в Ніжині був Покровський ярмарок. Коли ж приїхала, мати сказала, що вже тричі приходила баба Варка і казала, хоче щось розповісти. Чистенькою приходила, у новому платочку. Говорила, що погано їй,

вмирати зібралась, то ти сходи. Пішла і почула ось цю сумну історію, яку мати баби Варки розповіла їй перед смертю.

Зимою 1933р. (після Різдва) у них уже нічого було їсти. Нічим було і топити в печі. Спалили все, що було: табуретки, лавку, піл (у нас так називають дошки біля печі, на яких сплять). З'їли все, що залишилось. Мати давала жменьку якогось зерна і казала, щоб не жували, а тільки смоктали.

Попідсаджувала нас з братом на піч, трохи тепла була. Туди ж позакидала всі подушки, одіяла, домоткані постільки. Ото укутаємось і сидимо, або мовчки лежимо. Під одіялом вода в пляшці. В роті солодко

від зерна, в голові крутиться від голоду; уже й їсти не хочеться.

Батько баби Варки весь час десь ходив, щось приносив. Невдовзі простудився і помер. Довго лежав покійник на лавці біля відра, в якому замерзла вода. Уже й пахнути почав, хоронити було нікому.

Та одного разу його не стало.– Поховала, – сказала Варчина мати. А в хаті потеплішало. Насправді, засунула тіло в піч, наскубла вати з фуфайки, захлала в колошу і підпалила. Довго в печі лежали кістки, їх потім закопали під пічню.

У 60-х роках (при Брежнєві, як сказала баба Варка) стару хату розкидали, звели нову, світлу. Добудували веранду, саме біля місця, де піч стояла. Баба Варка упросила сина, щоб віддав його для клумби. Я бачила ту клумбу, живих квітів на ній не було, а стримів отой пластмасовий тюльпан, що їх так багато на базарі. А ще баба Варка показала мені гудзика, якого знайшла її мати в печі. Попросила, щоб до її смерті нікому про це не говорила. Хай внуки не знають, їм ще жити й жити. Їй же вмирати з таким важко.

Семенченко Я. Голодомор (полотно, олія)
Semenchenko Ya. Famine (linen, oil)

Висповідалась і через тиждень померла.

Останні два аркушики були тільки мені. Невідоме дівча трішки хвалило, але

більше гнівалось. Приснилась їй баба Варка, піч і вогонь у ній. І що ходити по тій вулиці вона не хоче. І що це жорстоко. І навіть десяти п'ятірок їй не треба. І що вона постаріла!? І в неї болить серце.

Ось уже вкотре перечитую ці сторінки і думаю. Чи не зробив я, вчитель майже з сорокарічним педагогічним стажем, помилки? Виховання через біль ефективне, але чи потрібне? І, ніби виправдовуючись, запитую в когось іще старішого (як студентка мене): «Ну, чого аж через 75 років після голодомору? Де ви були раніше? Чому мовчали?».

Але старіших майже нема. Відповідати мені і чому, і хто, і навіщо. І відповіді повинен.

Бо пізніше цими питаннями внуки будуть терзати серце мого сина, йому буде ще важче. А я цього не хочу.

Простіть нам, діти, ми на колінах
Прощення молим за цю біду.
Розправте плечі, бо знов по спинах
Свиснуть нагайки – і цвіт в снігу.

Василь ШВЕЦЬ,
керівник історико-краєзнавчого
гуртка «Пошук»

Половенко К. Без назви (папір, гуаш)
Polovenko K. Without Name (paper, gouche)

Половенко К. Сирота (папір, олівець)
Polovenko K. Orphan (paper, pencil)

ДО ГОСПОДНЬОГО СЕРЦЯ

Ігор Качуровський повернувся в Крути свого дитинства

«Народився я першого вересня за новим стилем, 19 серпня за старим, себто саме в той день, коли вночі червоні партизани Кропив'янського зайняли були в Ніжені деякі стратегічні точки, і проминуло кілька годин, поки гімназисти озброїлись і їх звідти вибили. Отож перший звук, який я почув з'явившись на світ, був ручний кулемет неподалік від лікарні», – згадує Ігор Качуровський 2007 року в «Крутах мого дитинства», виданих у Ніжині. Цим болючим спогадом починається вірш-присвята, написаний з нагоди народження сина Леонардо. Він зворушено прочитав його біля батькової могили, побачивши символіку в тому, що день смерті в Мюнхені, за декілька тижнів до 95-річчя, був тихим, теплим і сонячним.

За передсмертним заповітом і за Божим промислом урна з прахом знаходилася в церкві Всіх Святих у Ніжині, а 20 листопада була передана в Крутянську церкву, яку, вірогідно відвідувала родина Качуровських. Тут 22 листопада чин поховання розпочав отець Василій, а продовжив біля насипу-могили архієпископ Чернігівський і Ніжинський Української Православної Церкви Київського патріархату владика Євстратій. Вічні слова заупокійної молитви повторювали за ним родичі, земляки-крутяни, сільські школярі, викладачі й студенти Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя на чолі з ректором професором Олександром Бойком, чиновники, голова районної ради Олег Бузун і голова райдержадміністрації Володимир Другаков, журналісти й літератори з Ніжина, Чернігова й Києва.

Професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Олександр Астаф'єв, відзначаючи творчі здобутки Ігоря Качуровського, нагадав і про те, що саме цей чоловік повернув на Батьківщину імена багатьох видатних українців, які не з власної волі змушені були розвивати рідну культуру за кордоном. Він супроводжував Ігоря Васильовича під час його приїзду в Ніжин і Крути 1994 року і був щиро вражений несподіваною зустріччю з немолодою сільською жінкою, яка з городу кинулася до колишнього сусіда. Це була Олена – молодша донька Івана Матвійовича Кабанця.

Качуровський назвав його у споминах зразком української працьовитості, порядності й чесності.

Саме такі риси плекав у собі й Ігор Качуровський. І їх помічали ті, хто мав радість спілкування з українським інтелігентом і його родиною в Україні і Мюнхені. Тепле слово прощання сказав про нескореного українця професор Київського національного університету культури й мистецтв, наш земляк, Микола Тимошик. Вірш-присвяту прочитав журналіст, член Національної спілки письменників України Анатолій Шкуліпа.

У сільському Будинку культури спогадами ділилися люди, на чю творчу долю безпосередньо вплинув Ігор Васильович Качуровський. Його страдницький життєвий шлях став темою кандидатської дисертації поетки й перекладачки Олени О'Лір. На думку завідувачки кафедри Української академії адвокатури Тетяни Конончук Ігор Качуровський разом із Василем Баркою започаткував дослідження Голодомору поемою «Село в безодні».

Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка редактор Чернігівської обласної газети «Гарт» Дмитро Іванов приєднав літератора-лауреата Ігоря Качуровського до нащадків тих українських велетнів духу, які, за висловом Олександра Безбородька, не зрібніли до кар'єризму. Поетки Софія Майданська й Любов Карпенко дякували за підтримку їхньої поетичної творчості. Адже Ігор Качуровський не упадав перед відомими іменами, а щиро радів талановитим текстам. Він устиг написати передмову до збірки перекладів антології іспанської та латиноамериканської

лірики XVI-XX століть Олени Криштальської, якою вона пошанувала його світлу пам'ять, отримавши премію імені Григорія Кочура. І ми всі погоджувалися з побажанням авторки, щоб Господь пригорнув його душу до свого серця.

Співчуття надіслали аргентинські шанувальники поета й перекладача, Герой України поет Іван Драч.

Українська щирість наповнювала теплом сердець і слів холодну залу будинку культури разом із виступом дитячого зразкового хору «Сяйво» Ніжинської дитячої музичної школи. Під орудою заслуженого працівника культури України Сергія Голуба він високопрофесійно виконав пісню «Дощова ніч» Стелана Спеха на вірш Ігоря Качуровського, а також твори літургійні й патріотичні. Доречним був виступ київської бандуристки Надії Боянівської з тужливою «Солов'я-канарей» та кантом Феофана Прокоповича. Як і слайд-фільм про Ігоря Качуровського. І завершив цей концерт-спогад хор Ніжинського училища культури й мистецтв імені Марії Заньковецької піднесеною «Україно, Україно...» Тараса Петриненка на чолі з кандидатом мистецтвознавства Любов'ю Дорохіною.

Передсмертну волю покійного про поховання біля хати дитинства виконали: Українська Православна Церква, благодійний фонд «Ніжен», районна державна адміністрація, районна і сільська ради, добровольці, які пожертвували кошти на спорудження й опорядження могили.

Любов до рідної землі Ігоря Качуровського пережила особисті життєві бурі й історичні лихоліття й наснажувала його в далеких світах. У Крутах вже немає живих людей, які б пам'ятали митця. Але він має жити тут після смерті через пам'ять наступних поколінь. Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою НДУ імені Миколи Гоголя, учасники почесного поховання готові підтримати сільську інтелігенцію в організації наукових читань, присвячених творчості Ігоря Качуровського, у створенні його музею, перші експонати для якого вони передали ще п'ять років тому під час Всеукраїнської наукової конференції: «Ігор Качуровський: від Крут до «Старої Європи».

Надія ОНИЩЕНКО

Фото Віктора ШАТУНА

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво № 352-24ПР, серія ЧГ, від 6 березня 2007 року
Розрахунковий рахунок: код 021125668 р/р 25223003000 в МФО 853592 (для Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Бойко О.Д., докт. політ. наук, проф.,
Мельничук О.В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Астаф'єв О.Г., докт. філол. наук, проф.,
Михед П.В., докт. філол. наук, проф.,
Онищенко Н.П., чл. Нац. спілки журн. України,
Самойленко Г.В., докт. філол. наук, проф.
Макет та верстка – Іваницька О.І.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою кімната 210
вул. Крапив'янського, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
ndu_diaspora@mail.ru
<http://in.ndu.edu.ua/ua/gov.php>